

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babes-Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet/Tanszék	Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék
1.4 Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Morfológia LLM5024						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. Kádár Edit, egyetemi docens						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Zsemlyei Borbála, egyetemi adjunktus						
2.4 Tanulmányi év	III.	2.5 Félév	I.	2.6 Az értékelés módja	Vizsga	2.7 A tantárgy típusa	1. Kö 2. Sz

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	2
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	28
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					50
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					50
Szemináriumok / laborok, házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					20
Konzultáció					4
Vizsgák					2
Más tevékenységek:					-
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	126				
3.8 A félév össz-óraszama	182				
3.9 Kreditszám	7				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	<ul style="list-style-type: none"> LLM1024 – Fonetika, alkalmazott szövegtan LLM4024 – Szintaxis I.
4.2 Kompetenciabeli	<ul style="list-style-type: none"> 1. a megjelölt tárgyaknál felsorolt kompetenciákat

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> előadásterem, vetítő, laptop
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> a fél év alatt esedékes 7 szemináriumból kettőről lehet hiányozni.

6. Elsajátítandó kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> A morfológia kurzus célja a morfológiai kutatás/elemzés alapvető tartalmainak bemutatása, módszereinek készség szintű elsajátíttatása, ezáltal a nyelvi rendszeren belüli összefüggések megértetése és az elemzési készség fejlesztése; ugyanakkor rávezet a nyelvtan) i érvelés és bizonyítás, valamint a nyelvi anyaggal való munka módozataira és lehetőségeire. (C3.1, C3.2, C5.2)
Általános kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> Az induktív módszer használata, a tudományos modellalkotás módozatainak szemléltetése, a rendszerszerűségek láttatása, az érvelésre fektetett hangsúly, valamint a szabályalkotási-/ szabályfelismerési és elemzőkészség fejlesztése több más tudományterületen, illetve tágabban, az élet több más területén felhasználható kompetenciák kialakítását segíti. (CT2)

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A morfológia tantárgy az alaktan három fő területének, a ragozásnak, a szóképzésnek és a szóösszetételnek a problémáit egyrészt (és hangsúlyosan) a mondattan és morfológia, másrészt a szótár és morfológia, és kisebb részben a fonológia és morfológia kapcsolatrendszerében ragadja meg. Célja elsősorban nem a megszokott taxonómiák újramondása, hanem épp e relációk révén a szóelemek „mirevalóságának” felfedeztetése.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	A morfológia és szófajtan előadás és szeminárium: (a) a mondattani relációkból kiindulva tárgyalja a mondattan szempontjából releváns, de a morfológia szabályai által létrehozott/ létrehozható morfémakapcsolatokat, így a mondatbeli viszonyjelölés és az egyéb grammatikai információk kódolásának szükségességét mutatja a szóalakok létrejöttének mozgatórugójaként; (b) a szóalkotást, a képzett és összetett szavakat létrehozó morfológia szabályokat a szótár összefüggésében tárgyalja, mint olyan eljárásokat tehát, amelyek a szótár elemeit gazdagítják; ugyanakkor hangsúlyozza e folyamatok szintaktikai vonatkozásait is; A morfológiával párhuzamosan a szófajtan kérdései is előkerülnek, a szóosztályok jellemzésében több (szintaktikai, szemantikai, morfológiai, kommunikációs-pragmatikai stb.) szempontot érvényesítve.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezető előadás: 1. Bevezető előadás: A féléves tananyagbeosztás, a felhasználandó/olvasandó szakirodalom, valamint a követelmények (=a tantárgy teljesítésének feltételei) ismertetése; Nyelv és nyelvleírás: az eseményleírásoktól a tárgyragig	ismertetés, beszélgetés, vita	
2. előadás: Elemkészlet. Morféma. Morfológia. A disztribúciós elemzés és korlátai. A szóelemekre bontás problémái. Egy- és többalakúság. (J 22–26, 43–51)	problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
3. előadás: Mit ír le a leíró morfológia? Beszédmű és beszédtevékenység. Produktív szabályok és/vagy sémák?		
4. előadás: Tő és toldalék. Zárt és nyílt tőosztályok. A toldalékok (affixumok). A toldalékomorféma-típusok. Inflexió és derivációs morféma. Szótár és nyelvtan. Sorrendi szabályok. (J 34–43, 182–188)		
5. előadás: Előhangzó, kötőhangzó, tövéghangzó? (J 68–71) Szótár és morfológia – szóalkotás I. Szóképzés és a képzők. (J 27–31, 169–177, 179–182)		
6. előadás: Szóképzés és a képzők 2. Szótár és morfológia – szóalkotás II. Összetétel, összetett szavak. (J 188–198)		
7. előadás: Szintaxis és morfológia 1. Alany és állítmány viszonya. A predikatív viszonyjelölők. Ikes igék mint állítmányok. (J 78–86)		
8. előadás: Szintaxis és morfológia 2. Az ige határozott tárgya. Névszói és névszói-igei állítmányok. (J 86–93)		
9. előadás: Szintaxis és morfológia 3. A mondat igei jelölt kategóriái: igeidő, időjelek jelöletlenség. Igemód, módjelek, jelöletlenség. (J 93–99, 101–103)		
10. előadás: Szintaxis és morfológia 4. Kötő-felszólító- és feltételesmód-jeles igék. Idő és mód összefüggései. (J 99–100, 103–129)		
11. előadás Szintaxis és morfológia 5. Jelek és ragok a főnévi csoportban. (J 132–149)		

12. előadás: Szófajtan. Általános kérdések. A mai magyar nyelv szófaji rendszere. (J 203–209, 213–215)		
13. előadás: Névmások. (J 230–247)		
14. előadás: Igenevek. (J 265–275)		
Könyvészet Kádár Edit: <i>Alaktan és szófajtan</i> . Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, 2007. (Az előadás- és szemináriumi témáknál megjelenő számok ennek a jegyzetnek a lapszámait jelölik.) Kádár Edit (szerk.): <i>Feladatbank anyanyelvi tanórák tervezéséhez az V–VIII. osztályban</i> . 2. kötet. Ábel kiadó, Kolozsvár, 2018. 174–313.		
8.2 Szeminárium / Labor	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. szeminárium: A féléves tananyagbeosztás, a felhasználandó/elolvasandó szakirodalom, valamint a követelmények (=a tantárgy teljesítésének feltételei) ismertetése; bevezető beszélgetés	frontális és csoportmunka, elemzés, vita	
2. szeminárium: A szóelemekre bontás: a disztribúciós módszer a gyakorlatban.		
3. szeminárium: Tövek. Tőtípusok. Minek alapján beszélünk tőtípusokról? Milyen toldalékok előtti váltakozás számít? Jelentésanilag elszigetelődött alakok: töváltozat vagy új szó? A tőtípusokkal kapcsolatos elemzési gyakorlatok. (J 51–68)		
4. szeminárium: Toldaléktípusok. (J 38–41, 177–179)		
5. szeminárium: A tárgy és határozó inflexiói. Az esetragok szerepe. Az esetragtság kritériumai. (J 149–161)		
6. szeminárium: Az esetragok osztálya. Elemzési gyakorlatok		
7. szeminárium: A szófaji felosztás problémái. A szófajiság “arcai”. A mai magyar nyelv szófaji rendszere. (J209–219)		
8. szeminárium: Alapszófajok. 1. Főnév. Melléknév. Számnév. Fogalmuk, osztályaik, lexikális, morfológiai és szintaktikai jellemzők. (J 222–230)		
9. szeminárium: Elemzési gyakorlatok.		
10. szeminárium: Alapszófajok 2. Határozószó. Ige. Aspektus és akcióminőség. Igenemek. (J 252–265)		
11. szeminárium: Elemzési gyakorlatok.		
12. szeminárium: Viszonyzó fogalma és fajtái. A segédige és egyéb segédzők. A segédigenevek. Névtű. Kötőszó. Igekövető. Névelő. Partikula. Tagadószó. Mondatszók. Indulatszók. Módosítószók. Interakciós mondatok. Hangutánzó mondatok. (J 283–305)		
13. szeminárium: Elemzési gyakorlatok.		
14. szeminárium: A tárgyalt szófajok alakrendszeréhez tartozó elemzési gyakorlatok		
Könyvészet Kádár Edit: <i>Alaktan és szófajtan</i> . Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, 2007. (Az előadás- és szemináriumi témáknál megjelenő számok ennek a jegyzetnek a lapszámait jelölik.) Kádár Edit (szerk.): <i>Feladatbank anyanyelvi tanórák tervezéséhez az V–VIII. osztályban</i> . 2. kötet. Ábel kiadó, Kolozsvár, 2018. 174–361.		

9. A szakmai testületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A tantárgy tartalmának kialakításakor figyelembe vettük a leíró és elméleti nyelvészet korszerű eredményeit. A tematika figyelembe veszi a tudományterület korszerű szakirodalmi eredményeit. Szemléletében és felépítésében a tantárgy az új, funkcionális szemléletű, a szövegértés-szövegalkotás kompetenciaterületre

fókuszáló közoktatási tantervek szaktudományos háttérét is biztosítja (vö. a közoktatási intézmények, mint a képzési vonalunk végzőseinek fő munkaadói), ezzel lehetőséget teremtve a közoktatásban is az ismeretközpontú nyelvtanítástól a képességközpontú nyelvi nevelésre paradigmájára való áttérésre.

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	–a tanult ismeretek alkalmazásának képessége –az elméleti és terminológiai ismeretek alapossága –következetes, logikus gondolkodásmód	írásbeli vizsga az előadás és a szemináriumok anyagából	100%
10.5 Szeminárium / Labor	–a globális problémalátás, valamint a rendszeres (és rendszerbeli) összefüggések átlátásának képessége		
10.6 Minimális követelmények			
A fogalmak helyes használata, globális problémalátás, vitakészség, biztonságos alaktani elemzés, az elméleti háttér ismerete, a szakirodalom ismerete.			

Data completării

Semnătura titularului
de curs

Semnătura titularului
de seminar

Semnătura titularului
de curs practic

14.04.2020

Data avizării în departament

Semnătura Directorului de
Departament

17.04.2020

Data avizării
la Decanat

Semnătura Prodecanului
responsabil

Ștampila facultății

28.04.2020

